

Značilnosti pogostih in tveganih uporabnikov konoplje

Besedilo je povzeto po publikaciji: EMCDDA. Perspectives on Drugs: Characteristics of frequent and high-risk cannabis users

Konoplja je najpogosteje uporabljena prepovedana droga v Evropi. V preteklem letu naj bi to drogo uporabilo okoli 20 milijonov (6 %) odrasle populacije (v starosti od 15 do 64 let). Kazalnik vpliva droge na zdravje je tudi število oseb, ki vstopa v specializirane programe zdravljenja in glede na ta kazalnik je konoplja, za heroinom, druga najpogostejša prepovedana droga. Poznavanje značilnosti uporabnikov konoplje, ki jo uživajo pogosto in na tvegan način, lahko pomaga pri identifikaciji in oblikovanju intervencij za tiste uporabnike, pri katerih obstaja največje tveganje.

Razširjenost pogoste in tvegane uporabe konoplje v Evropi

Pričujoča analiza, poleg informacij iz strokovne literature, temelji na dveh ključnih virih podatkov, in sicer na raziskavi o uporabi drog v splošni populaciji in podatkih zbranih s strani specializiranih programov zdravljenja.

Kot pogost uporabnik konoplje je definiran uporabnik, ki uporablja konopljo 20 ali več dni v mesecu. Kot tvegan uporabnik konoplje pa predvsem uporabnik, ki je od konoplje odvisen .

Najnovejša ocena EMCDDA (2012) je, da je v Evropi okoli 3 milijone pogostih uporabnikov konoplje. Prevalenca pogostejše uporabe konoplje (40 ali večkrat v življenju) pri 15 in 16-let starih vsolanih mladostnikih se giblje med 0,3 % in 8 %. Med osebami, ki prvič v življenju vstopajo v programe zdravljenja je konoplja najpogostejši vzrok.

Pogosti in tvegani uporabniki konoplje povečini moški

Najpogostejši uporabniki konoplje so moški (70 %). Moški tudi pogosteje vstopajo v programe zdravljenja (75 %) (Tabela 1).

Tabela 1: Uporaba konoplje med odraslimi (15-64 let) in med vstopniki v programe zdravljenja po spolu

	Up. konoplje vsaj enkrat v preteklem letu	Up. konoplje vsaj enkrat v preteklem mesecu	Dnevna uporaba konoplje	Uporabniki konoplje, ki vstopajo v programe zdravljenja*
Moški	70 %	75 %	78 %	84 %
Ženske	30 %	25 %	22 %	16 %

*starostni razpon je lahko nekoliko širši kot 15-64 let

Vir: EMCDDA Statistični letopis, 2013

V literaturi je navedeno, da je za ženske, ki dnevno uporabljajo konopljo, značilno, da imajo pogostejše partnerja, ki prav tako uporablja konopljo, in manj pogosto socialno mrežo, ki pogosto uporablja konopljo. Ženske uporabnice konoplje so tudi bolj zaskrbljene glede njene uporabe in težav pri opuščanju (Copeland in sod., 2001, Swift in sod., 2000). Značilno za moške pa je, da pogosto souporabljajo alkohol in tobak, pri njih so pogostejša kazenska dejanja in psihosocialne stiske.

Uporabniki konoplje med najmlajšimi v programih zdravljenja

Pogosti in tvegani uporabniki konoplje so mladi ljudje (mlajši od 35 let). Od ocenjenih 3 milijonov dnevnih uporabnikov konoplje v Evropi je 70 % starih med 15 in 34 let. Več kot 86 % oseb, ki vstopajo v programe zdravljenja zaradi konoplje, je starih 34 let ali manj (povprečna starost 25 let).

Večina pogostih uporabnikov konoplje jo prične uporabljati v najstniških letih. Zgodnji pričetek in redna uporaba konoplje med adolescenco je povezana s številnimi negativnimi posledicami, vključno s problematičnimi načini uporabe, uporabo drugih prepovedanih drog, težavami v duševnem zdravju in doseganjem nižje stopnje izobrazbe (Copeland in Swift, 2009; Fischer in sod., 2011).

Socialno-ekonomski položaj: raznolike ugotovitve

Podatki o socialnoekonomskem statusu pogostih uporabnikov konoplje so redki in včasih kontradiktorni. Nedavna nizozemska raziskava (van der Pol in sod., 2013) je pokazala, da imajo pogosti uporabniki konoplje v povprečju višjo izobrazbo kot splošna populacija, so pa pogosteje nezaposleni ali nezmožni za delo. Dve avstralski študiji (Copland in sod., 2001; Reilly in sod., 1998) sta pokazali, da imajo dolgotrajni uporabniki konoplje podobne ali višje stopnje izobrazbe in zaposlenosti kot splošna populacija. Evropska analiza TDI leta 2012 je pokazala, da ima večina uporabnikov konoplje, ki vstopajo v programe zdravljenja, urejene bivanjske razmere (60-90 %). Vsaj srednješolsko izobrazbo je zaključilo med eno in dvema

tretjinami vstopnikov, med 40-60 % pa jih je v procesu šolanja ali pa so zaposleni. Nezaposlenost med vstopniki, ki uporabljajo konopljo je 7-40 %.

Nedavna raziskava med francoskimi mladostniki je potrdila dejstvo, da je višji socialnoekonomski status zaščitni dejavnik pri dnevni uporabi konoplje (Legleye in sod., 2011). Čeprav mladi ljudje iz družin z višjim socialnoekonomskim statusom pogosteje eksperimentirajo s konopljo, jo manj pogosto začnejo uporabljati kot dnevno drogo.

Dejstva

- 20 milijonov ljudi je uporabilo konopljo v preteklem letu
- 11 milijonov ljudi je uporabilo konopljo v preteklem mesecu
- 3 milijone ljudi je uporabilo konopljo vsak dan oz. skoraj vsak dan v preteklem mesecu
- Več kot tri četrtine vseh prijavljenih kršitev zakonov v EU je povezanih s konopljo in to število narašča od leta 2006.
- V dveh tretjinah držav EU na tržišču prevladuje rastlinska konoplja, v drugih državah članicah pa konopljin smola.
- Vsebnost THC v konopljinih izdelkih in njihova cena se med državami EU zelo razlikuje. Vsebnost THC od 1 % do 15 % in cena od 5 EUR do 15 EUR za gram.
- Konoplja lahko povzroča akutne in kronične posledice za zdravje. Med najpomembnejšimi akutnimi učinki je povečano tveganje za prometne nezgode, med kroničnimi pa odvisnost, respiratorne bolezni in psihotični simptomi. Tveganje za zdravje na splošno narašča z zgodnjim začetkom, pogostostjo in količino uporabe.
- Diagnoza odvisnosti od konoplje je v Evropi običajno postavljena skladno z 10. revizijo Mednarodne klasifikacije bolezni (MKB), SZO. Po tej klasifikaciji je odvisnost od konoplje opisana kot skupek vedenjskih, kognitivnih in psiholoških simptomov, ki se pojavijo po ponavljajoči uporabi snovi in vključuje močno željo po drogi, težave pri nadzoru nad njeno uporabo, vztrajanje pri uporabi kljub škodljivim posledicam, dajanju prednosti uporabi droge pred drugimi aktivnostmi in obveznostmi, povečanje tolerance in včasih odtegnitvene simptome.

Značilnosti pogoste uporabe konoplje in odvisnost

Na voljo je majhno število raziskav, ki proučujejo koncept odvisnosti od konoplje oz. primerjajo pogosto uporabo konoplje z ali brez razvoja odvisnosti (Looby in Earleywine, 2007, van der Pol in sod., 2013). Po podatkih raziskav okoli 20 % do 50 % dnevnih uporabnikov konoplje izpolnjuje kriterije za odvisnost (NIDA, 2012). Zaključek raziskav je, da je pogosta oz. dnevna uporaba konoplje močan prediktor za težave povezane s konopljo (Fischer in sod., 2011), kar se kaže še posebej pri uporabnikih z (verjetno) odvisnostjo.

Čeprav so navedene raziskave našle relativno majhne razlike med odvisnimi in neodvisnimi uporabniki, pa med njimi obstaja pomembna razlika glede števila težav povezanih s konopljo, souporabo drugih drog in duševnimi težavami. Med odvisnimi uporabniki so tudi pogostejše uporaba konoplje na samem in z namenom spopadanja s problemi.

V nedavni nizozemski študiji je bilo ugotovljeno, da je med uporabniki konoplje višja prevalenca ponotranjenih motenj (deficit pozornosti, hiperaktivnost, težave pri usmerjanju). Ta povezava je bila še močnejša med odvisnimi od konoplje, ki so imeli tudi pogostejšo depresijo in tesnobo. Te duševne motnje so bile pogosto (pogosteje kot v splošni populaciji) povezane s stisko v otroštvu in dejavniki, kot so izguba staršev, zloraba.

Stiske v otroštvu pa ne morejo biti edini vzrok za razlike v duševnem zdravju med odvisnimi in neodvisnimi uporabniki konoplje. Avtorji zaključujejo, da morajo obstajati tudi drugi dejavniki, ki so osebno, dedno ali okoljsko pogojeni. Verjetno navedeni dejavniki vplivajo tako na pojav problemov v duševnem zdravju kot na razvoj odvisnosti od konoplje.